

Γερμανόν, Ἀγγλόν, ἢ Ῥώσον, ἐρωτᾷ ὁ ἰταλὸς καθηγητὴς Φερέτος, ἐξ οὗ καὶ παρελάβομεν τὰς πλείστας τῶν ἐν τῷ παρόντι ἄρθρῳ περιέργων λεπτομερειῶν;

Τὸ σύστημα τοῦ Σχλάυερ ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1879, ἀλλὰ καθ' ἡλικίαν καὶ καθ' ὁπόσων ἀντενεργειῶν καὶ προσκομμάτων ἐδέησε νὰ παλαισῇ ἕως οὗ εἰσαχθῇ εἰς τὰς μητροπόλεις τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἐκτιμηθῇ δὲ ἀναλόγως πρὸς τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀξίαν καὶ χρησιμότητα; Σήμερον οἱ ὁπαδοὶ τῆς Βολαπύκ ὑπερβαίνουν τὰς εἴκοσι μυριάδας ἀνθρώπων, εὐρηνται δὲ ἐν 450 μεγαλοπόλεσι τῆς Εὐρώπης καὶ 26 πόλεσι τῆς Ἀμερικῆς· ἤδη εἰσεχώρησεν ἡ Βολαπύκ εἰς Ἀφρικὴν, Ἀσίαν καὶ Αὐστραλίαν. Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1881 ὁ καθηγητὴς Catel ἐν τῇ γαλλικῇ ἀποικίᾳ Martinique ἤρξατο τῆς παραδόσεώς της εἰς ἐπὶ 400 ἀκροατῶν. Πρὸς διάδοσιν τῆς παγκοσμίου ταύτης γλώσσης ὑφίστανται ἤδη 120 σύλλογοι καὶ ἑταιρίαι· ἐννέα ἐφημερίδες ἐκδίδονται «βολαπυκιστί» ἐν Κωνσταντίᾳ, Βιέννῃ, Μονάχῳ, Βρεσλαβίᾳ, Παρισίοις, Μεδιολάνῳ, Ἀαλδόργῃ καὶ Πορτορικῳ. Ἄλλ' οἱ σύλλογοι οὗτοι καὶ αἱ ἐφημερίδες ἐκπροσωποῦσι μόνον τὸ ἑκατοστημόριον τῶν θιασωτῶν καὶ συνηγόρων τῆς νέας γλώσσης. Ἐκ τῶν ἐγκρίτων ἀνδρῶν, ὅσοι ἡσπάσαντο τὴν Βολαπύκ μνημονευτέον ἐπὶ πᾶσι τὸν καθηγητὴν καὶ γλωσσολόγον Μάξ Μύλλερν ἐν Ὁξωνίᾳ καὶ τὸν καθηγητὴν τῆς γεωγραφίας, ἐν Χάλλῃ, Α. Κίρχωφ. Μόνον ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσι 260 διακεκριμένοι λόγιοι, ἐν οἷς ὁ Francisque Sarcey, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ σπουδάζοντες περὶ τὴν διάδοσιν τῆς νέας γλώσσης. Τούτων δὲ πάντων προθυμώτατος καὶ δραστηριώτατος ἀπεδείχθη ὁ καθηγητὴς Κέρκωφ, ὅστις κατὰ φεβρουάριον μῆνα τοῦ 1886 ἐδίδαξε τὴν κοινὴν γλῶσσαν εἰς πλείονας τῶν δισχιλίων, ἐν οἷς ἀμύπολλοι δημοσιογράφοι καὶ στρατιωτικοί. Ἀξίον δὲ σημειώσεως ὅτι οὐκ ὀλίγα ἐκ τῶν μεγίστων ἐν Παρισίοις ἐμπορικῶν καὶ ἄλλων καταστημάτων ἀπέστειλαν τοὺς ὑπαλλήλους των ἵνα διδασθῶσι τὰ μαθήματα τῆς Βολαπύκ. Τὸ παράδειγμα τῶν Παρισίων ζηλώσασαι καὶ ἄλλαι πόλεις ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, ἐνεκαίνισαν ἐσπερινὰς παραδόσεις, ἐν αἷς διδάσκειται δωρεὰν ἡ Βολαπύκ. Ἐν Ἰταλίᾳ ὑπάρχουσιν ἤδη ὀκτὼ σύλλογοι πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῆς διδασκαλίας τῆς νέας γλώσσης. Ἡδη ἐγένοντο καὶ γενικὰ συνέδρια τῶν «Βολαπυκιστῶν» τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1885, τὸ δεύτερον ἐφέτος ἐν Μονάχῳ καὶ τὸ τρίτον ἐν Παρισίοις.

Οἱ ἀντίπαλοι τῆς Βολαπύκ ἐρωτῶσι πρὸς τοὺς ἄλλους τί θὰ γείνωσιν αἱ ἤδη ὑπάρχουσαι ζῶσαι γλώσσαι, ὅταν θριαμβεύσῃ ἡ ἐφεύρεσις τοῦ Γερμανοῦ ἱερέως; Πρὸς τοῦτο ἀποκρίνον-

ται οἱ Βολαπυκισταὶ ὅτι πᾶν ἄλλο διακονοῦνται ἢ νὰ ἐξολοθρεύσωσι τὰς ἄλλας γλώσσας. Ἡ Βολαπύκ οὐδεμίαν ἐπιδιώκει ἀποκλειστικὴν δεσποτείαν ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἄλλων διαλέκτων. Ὁ κύριος αὐτῆς σκοπὸς συνίσταται εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς διεθνούς ἐπιστολογραφίας. Πᾶς ἕκαστος εἶνε ἐλεύθερος νὰ λαλῇ τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν, καὶ νὰ μελετᾷ ἐπιμελῶς τὰς κλασικὰς καὶ τὰς νεωτέρας γλώσσας. Ἡ Βολαπύκ εἶνε ἀπλῶς ὄργανον πρὸς ταχίστην καὶ εὐχερεστάτην ἀμοιβαίαν συνεννόησιν ἑτερογλώσσων ἀνθρώπων, ἐπ' ἀγαθῇ τῆς παγκοσμίου ἐπικοινωνίας.

ΠΩΣ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὁ Κάμιλλος Δουσὲ ἔγραψε:

«*Philate,*

«Δὲν εἶμαι πλέον ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ θὰ σοὶ τὸ ἀπεδείκνυσον ἐμπράκτως ἂν ἀπῆντων εἰς τὴν ἐρώτησίν σου σοβαρῶς διὰ τινος πεπαιτωμένης θεωρίας, ἣν θὰ διέψευδεν ἡ πείρα. Ἀπετάθης ἤδη εἰς τοὺς ἀρμολιωτέρους τῶν συναδέλφων μας, τρεῖς δὲ τοῦλάχιστον ἐξ αὐτῶν περιωρίσθησαν νὰ σοὶ ἀπαντήσωσι: «Διὰ νὰ γράψῃς καλὸν δραματικὸν ἔργον, πρᾶξε ὅ,τι πράττω ἐγώ.»

«Πράττε ὅ,τι πράττουν αὐτοί!

«Μεταχειρίζου τὸ φάρμακον αὐτὸ ἐνόςφ θεραπεύει,» ἔλεγε σοφὸς τις ἱατρός.

«Ὁ συρμὸς πρωτεύει καὶ ὑπερισχέει. Ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς τέχναις ὑπάρχουσι ρεύματα ἀκαταμάχητα· ὁ κῶδιξ αὐτῶν μεταβάλλεται κατὰ πᾶσαν εἰκοσαετίαν.

«Σήμερον ὁ *Μισάνθρωπος* θὰ ἐκινδύνει νὰ ἀπορριφθῇ. Ἄν κατὰ τύχην ἐδιδάσκετο διὰ πρώτην φορὰν νῦν, ἡ ἐπιτυχία του θὰ ἦτο μετριωτάτη.

«Ὁ ταμίας τοῦ θεάτρου εἰς τὰ ἔσχατα περιερχόμενος ἤθελεν ἀπαιτήσῃ νὰ ἐπαναληφθῶσι τάχιστα αἱ παραστάσεις τοῦ *Φίλου Φρίτζ*.»

«Κ. ΔΟΥΣΕ.»

Ὁ Θεόδωρος Μπαμβίλ ἀπῆντησεν ὥς ἐξῆς:

«*Ἀγαπητὲ φίλε,*

«Ὅπως ὅλα τὰ ζητήματα, καὶ τὸ τοῦ θεάτρου εἶνε ἀπεράνκτις ἀπλούστερον ἀφ' ὅσον οἱ πολλοὶ φαντάζονται. Πᾶσα ἡ ποιητικὴ τέχνη, πᾶσα ἡ κριτικὴ ἐπὶ τῶν δραματικῶν ἔργων ἐμπεριέχεται ἐν τῷ ἐξῆς θαυμαστῷ ἀποφθέγματι τοῦ Ἀδόλφου Δεννερύ:

«Δὲν εἶνε τόσον δύσκολον νὰ εὐδοκιμήσῃ τις ἐν τῷ θεάτρῳ· ἀλλ' εἶνε εἰς ἄκρον δύσκολον νὰ εὐδοκιμήσῃ διὰ καλοῦ ἔργου.»

«Πρὸς σαφῇ κατανόησιν τούτου, ὀφείλομεν νὰ θέσωμεν δύο ζητήματα, οὐδεμίαν ἔχοντα σχέσιν πρὸς ἄλληλα.

1ον Τί πρέπει νὰ πράξῃ τις διὰ νὰ συνθέσῃ δραματικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ νὰ προκαλέσῃ καλὰς εἰσπράξεις;

2ον Τί πρέπει νὰ πράξῃ τις διὰ νὰ συνθέσῃ δραματικὸν τι ἔργον, τὸ ὁποῖον νὰ εἶνε ὠραῖον καὶ νὰ ἔχῃ πολλὰς ἐλπίδας ζωτικότητος;

«Ἀπάντησις εἰς τὴν πρώτην ἐρώτησιν.— Ὁ τρόπος εἶνε παντάπασιν ἄγνωστος· διότι ἂν ᾔτο γνωστός, αἱ εἰσπράξεις παντὸς θεάτρου κατ' ἐκαστὴν ἐσπέραν θὰ ἀνήρχοντο εἰς ἑξακισχιλίας δραχμὰς. Ἐν τούτοις δραματικὸν τι ἔργον ἔχει πιθανότητος νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ νὰ γείνῃ ἀφορμὴ λαμπρῶν εἰσπράξεων, ἔὰν ἀναγνωσθὲν εἰς ἀπλοῦχόν τινα τὸν συγκινῇ ἢ τὸν φαιδρύνῃ, τὸν κάμνῃ νὰ γελάῃ ἢ νὰ δακρύῃ, ἔὰν εὕρῃ ἡθοιοποιούς οἵτινες νὰ διερμηνεύσωσι τὸ ἀληθές τοῦ ἔργου πνεῦμα κατὰ τὴν παράστασιν, καὶ ἔὰν κατὰ τὰ γενικὰ γυμνάσια ὃ ἐπὶ κεφαλῇς τῶν ἐγκαθέτων χειροκροτητῶν οὐδεμίαν εὕρῃ ἔλ-
λειψιν.

«Ἀπάντησις εἰς τὴν δευτέραν ἐρώτησιν.— Διὰ νὰ συνθέσῃς δραματικὸν ἔργον ὠραῖον καὶ βιώσιμον, ἔχε μεγαλοφυΐαν. Ἄλλη μέθοδος δὲν ὑπάρχει. Ἐν τῇ τέχνῃ ἡ ἰδιοφυΐα εἶνε μὴδὲν μόνῃ ἡ μεγαλοφυΐα ζῇ. Ὁ μεγαλοφυὴς ποιητὴς περιέχει ἐν ἑαυτῷ πάντας τοὺς ποιητὰς παρελθόντας καὶ μέλλοντας, ὅπως πᾶς γεννώ-
μενος ἄνθρωπος περιέχει ἐν ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα, παρελθούσαν καὶ μέλλουσαν. Ὁ μεγαλοφυὴς δημιουργεῖ διὰ τὰ δραματικά του ἔργα τύπον οὐδέποτε πρὸ αὐτοῦ ὑπάρξαντα καὶ εἰς οὐδέν· μετ' αὐτὸν δυνάμενον νὰ χρησι-
μεύσῃ.»

«Ταῦτα εἶνε, φίλε μου, ὅσα γινώσκω· τὰ λοι-
πὰ φρονῶ ὅτι εἶνε χιμαίρικα. Οἱ καλούμενοι εἰ-
δήμονες εἰς τὰ τοῦ θεάτρου (τούτεστιν ἐν ἄλλοις
λόγοις ἄνθρωποι ἀγράμματοι μὴ παιδευθέντες
ἀλλαχοῦ εἰμὴ μόνον ἐπὶ τῆς σκηνῆς) ἀποφαί-
νονται ὅτι γινώσκει τις τὸ θέατρον ὅταν συγ-
γράφῃ κωμωδίας κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν συντα-
γὴν, τὴν ἐφευρεθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Σκριβ. Εἶνε
τὸ αὐτὸ ὡς νὰ λέγῃ τις ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἤρ-
χισε καὶ ἐτελείωσε μὲ τὸν κ. Σκριβ, ὅτι αὐτὸς
ἔφαγε τὸ μῆλον μετὰ τῆς Εὕας καὶ αὐτὸς ἔγρα-
ψε τὸν *Θρύλον τῶν Αἰώνων*.

«Εὐχόμενός σοι καλὴν ἐπιτυχίαν διατελῶ

«Ὅλος σὸς

«ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΠΑΜΒΙΑ.»

«Ὁ κ. Ἀδόλφος Δεννερὺ ἔγραψε τὰ ἐπόμενα:

«Λάθετε ἀφετηρίαν τινὰ ἐνδιαφέρονσαν, ὑπό-
θεσιν δὲ οὔτε πολὺ νέαν, οὔτε πολὺ παλαιάν,
οὔτε πολὺ τετριμμένην, οὔτε πολὺ πρωτότυπον,
ὅπως ἀποφύγητε νὰ προσκρούσητε καὶ κατὰ

τῶν χυδαίων διανοιῶν καὶ κατὰ τῆς λεπτῆς
καὶ ὀξυδερκοῦς εὐφυΐας.

«ΑΔΟΛΦΟΣ ΔΕΝΝΕΡΥ.»

Ὁ Αἰμίλιος Ζολᾶ ἀπήντησε:

«Φίλτατε συνάδελφε,

«Μ' ἐρωτᾷς πῶς συγγράφω τὰ δραματικά
μου ἔργα. Φεῦ! θὰ σοὶ εἰπῶ μᾶλλον πῶς δὲν τὰ
συγγράφω.

«Παρετήρησες πόσον εὐάριθμοι εἶνε οἱ νέοι
συγγραφεῖς οἱ ἀποτολμῶντες νὰ παρουσιάσωσι
τὰ ἔργα των ἐπὶ τῆς σκηνῆς; Τοῦτο συμβαίνει
διότι τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν ἡμετέραν γενεάν τῶν
ἐλευθέρων καλλιτεχνῶν τὸ θέατρον κατέστη ἀ-
πεχθὲς μὲ τὴν μαγειρικὴν του, μὲ τὰ ἐμπόδιά
του, μὲ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμέσου καὶ ἀποτόμου
ἐπιτυχίας, μὲ τὴν στρατιάν τῶν συνεργατῶν,
ἣν ὀφείλει τις νὰ ὑποστῇ, ἀπὸ τοῦ ὑποκρινομέ-
νου τὸ κύριον πρόσωπον μέχρι τοῦ ὑποβολέως.
Πόσον περισσότερο ἀνεξάρτητοι εἴμεθα εἰς τὸ
μυθιστόρημα! Αὕτη δὲ εἶνε ἡ αἰτία δι' ἣν, ὅσα-
κις ὁ ὀλέθριος πυρετὸς τοῦ θεάτρου μᾶς καταλαμ-
βάνει, προτιμῶμεν νὰ τὸν φονεύσωμεν διὰ τῆς
ἀποχῆς καὶ νὰ ἀπομείνωμεν κύριοι ἀπόλυτοι τῶν
ἔργων μας. Ζητοῦσι παρ' ἡμῶν πλείονα τοῦ δέ-
οντος ὑποταγὴν.

«Σημείωσέ πρὸς τοῦτοις ὅτι ἐγὼ ἰδίως εἶμαι
ἐξευγμένος εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν συγγραφὴν
ποσοῦ μυθιστορημάτων, εἰς ἃ θὰ καταναλωθῶ-
σιν εἰκοσιπέντε τῆς ζωῆς μου ἔτη. Τὸ θέατρον
εἶνε ἀκολασία, εἰς ἣν θὰ ἐκτραπῶ βεβαίως ἐν ἡ-
λικίᾳ λίαν προβεβηκυῖα.

«Ἄλλως τε ἂν μοὶ ᾔτο ἐπιτετραμμένον νὰ
ἐργασθῶ διὰ τὸ θέατρον, θὰ κατεσκεύαζον τὰ
ἔργα μου πολὺ ὀλιγώτερον ἅφ' ὅ, τι συνήθως τὰ
κατασκευάζουσιν ἄλλοι. Ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἡ ἀ-
λήθεια διατελεῖ πάντοτε εἰς λόγον ἀντιπεπο-
νότητος μὲ τὴν κατσκευὴν. Τοῦτο λέγω μόνον,
ὅτι τῶν κωμωδιῶν τοῦ Μολιέρου ἡ κατασκευὴ
εἶνε ἐνίοτε λίαν ἀνεπαρκής, ἐνῷ αἱ τοῦ Σκριβ
εἶνε πολλάκις παρὶσινὰ κομψοτεχνήματα κατα-
σκευῆς θαυμασίας.

«Σὸς ἐξ ὅλης καρδίας

«ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΖΟΛΑ.»

Τέλος ὁ Ἐδουάρδος Παλλιερών ἀπήντησεν ὡς
ἀκολουθοῦς:

«Μ' ἐρωτᾷς τίνι τρόπῳ γίνονται τὰ δραμα-
τικά ἔργα, φίλτατε Δρεῦφους. Θὰ ἐκπλαγῆς
ἴσως, ἀλλ' ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐν συνειδή-
σει, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, διακηρύττω
ὅτι ἐγὼ οὐδὲν γινώσκω, ὅτι σὺ οὐδὲν γινώσκεις,
ὅτι οὐδεὶς γινώσκει τι καὶ ὀλιγώτερον παντὸς
ἄλλου ὁ δραματικὸς συγγραφεύς.

«Δὲν μὲ πιστεύεις;

«Ἄς ἴδωμεν.

«Ἴδου κύριός τις λίαν ἔμπειρος, εἰδήμων εἰς τὰ τοῦ θεάτρου, δραματογράφος πολλάκις ἐπευφημηθείς, ἐν πλήρη ἀκμῇ τοῦ πνεύματος διατελών καὶ ἐν πλήρει περιόδῳ εὐδοκιμήσας. Ἐγράψε μίαν κωμωδίαν, κατέβαλε πᾶσαν φροντίδα περὶ τὸ ἔργον του, κατέτριψε πολὺν χρόνον, μετεχειρίσθη πᾶσάν του τὴν τέχνην, οὐδὲν ἀφῆκε τὸ τυχαῖον καὶ τὸ ἐκ συμπτώσεως. Τὴν ἀπεπεράτωσε μόλις καὶ εἶνε εὐχαριστημένος.

«Κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ἔκφρασιν, ἡ καλὴ ἐντύπωσις εἶνε ἄφευκτος. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶνε ἔμφρων καὶ δὲν ἐμπιστεύεται τὴν γνώμην του καὶ μόνην, συμβουλευέται τοὺς φίλους του, ἀνθρώπους ὁμοτέχνους αὐτῷ, δεξιούς ἐπίσης συγγραφεῖς καὶ εὐδοκίμοιυντας ὡς αὐτός... Ἀναγινώσκει πρὸς αὐτοὺς τὸ ἔργον του. Δὲν λέγω ὅτι μένουν εὐχαριστημένοι· ἄλλη λέξις ἴσως θὰ ἦτο καταλληλοτέρα· — ἀλλὰ τέλος πάντων εἶνε καὶ αὐτός εἰς ἐπὶ πλέον λόγος, ὅπως θεωρηθῇ ἄφευκτος ἡ καλὴ ἐντύπωσις.

«Μεταβαίνει πρὸς τίνα διευθυντὴν θεάτρου, γέροντα πεπειραμένον περὶ οὗ ὑπάρχει πολλὴ πιθανότης ὅτι εἶνε ὀξυδερκής ἐνεκα τῆς πείρας του καὶ πολλοὶ λόγοι ὅπως φανῇ δύσκολος ἐνεκα τοῦ συμφέροντός του. Ἀνακοινεῖ πρὸς αὐτὸν τὸ χειρόγραφόν του, εὐθύς δ' ὡς λαμβάνει γινώσκει αὐτοῦ, ὁ Ναπολεὼν ἐκεῖνος τῆς σκηνῆς, ὁ περὶ τὴν ἐπιτυχίαν ἐμπειρότατος καὶ στρατηγικώτατος, καὶ πάραυτα καταλαμβάνεται ὑπὸ σφοδρᾶς συγκινήσεως, εὐεξηγήτου εἰς ἄνθρωπον πεπεισμένον ὅτι τῷ ἐγχεῖριζονται 500 χιλιάδες δραχμῶν τοῖς μετρητοῖς. Ἐνθουσιᾷ, φωνάζει, ἐναγκαλιζεται τὸν συγγραφέα, ἐπιδαψιλεύει αὐτῷ παντοῖα κολακευτικὰ ἐπίθετα ἀρχίζων ἀπὸ τὸ «ἐξαισίον» καὶ βαθμηδὸν προχωρῶν εἰς ἀνώτερα· τὸν ἀποκαλεῖ μὲ τὰ γλυκύτατα τῶν ὀνομάτων Σαῖξπῆρον, Δυβέρ καὶ Λωζάν, Ροσσίνην, Ὁφφενπαχ, ἀναλόγως πρὸς τὸ εἶδος τοῦ θεάτρου ὅπερ διευθύνει. Δὲν εἶνε μόνον εὐχαριστημένος· εἶνε γοητευμένος!... σκιρτᾷ... ἀγαλλιᾷ... Ἡ καλὴ ἐντύπωσις εἶνε ἄφευκτος.

«Καὶ δὲν εἶνε τοῦτο μόνον· περιμένετε δά! Ἀναγινώσκειται τὸ ἔργον καὶ εἰς τοὺς ἡθοποιούς, ἐπακολουθεῖ δὲ ὁ αὐτός ἐνθουσιασμός. Ὅλοι μένουσι κατευχαριστημένοι, δὲν λέγω ἐκ τοῦ ἔργου, διότι δὲν τὸ ἤκουσαν, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἐκ τοῦ μέρους του ἑκάστος. Εἶνε πεπεισμένοι καὶ αὐτοὶ ὅτι θὰ κάμουν καλὴν ἐντύπωσιν.

«Ἀρχίζουν ἔπειτα ἐπὶ δύο μῆνας τὰ γυμνάσια, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν οἰκείων τοῦ θεάτρου, οἵτινες προσέρχονται καὶ διαδέχονται ἀλλήλους παριστάμενοι ἐκ τοῦ βάθους τῆς σκοτεινῆς αἰθούσης καὶ ἐκδηλοῦσι τὸν αὐτὸν ἐνθουσιασμόν. Ἐνθουσιῶσιν ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ ἐξήκοντα πυροσβέσται οἱ παριστάμενοι λόγῳ ὑπηρεσίας καὶ ἀμεταβλήτως κατὰ τὰς ἐξήκοντα ἐπαναλήψεις

τῶν γυμνασίων γελάσαντες ἢ δακρύσαντες κατὰ τὰ αὐτὰ τοῦ δράματος μέρη.

«Πασιγνώστον δὲ τυγχάνει ὅτι οἱ πυροσβέσται εἶνε οἱ νεώτεροι Λαφορὲ τῶν νεωτέρων ἡμῶν Μολιέρων· ὅταν οἱ πυροσβέσται ἀπομείνωσιν εὐχαριστημένοι ἐκ τῶν γυμνασίων, ἡ καλὴ ἐντύπωσις εἶνε ἄφευκτος.

«Γίνονται καὶ τὰ γενικὰ γυμνάσια. Ὁ θρίαμβος εἶνε πλήρης. Εὐγε! bis! κραυγαί, προσκλήσεις εἰς τὸ προσκλήνιον!... πάντα τέλος τὰ συστατικὰ τῆς ἐπιτυχίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ κοινὸν τὸ παριστάμενόν κατὰ τὴν προτεραίαν, ἐξαίρεσις ἐλαχίστης καὶ ἀσημάντου συμβολῆς, ἔσται τὸ κοινὸν τῆς ἐπαύριον, αὐτὸ τὸ ἴδιον... Ἡ καλὴ ἐντύπωσις, ἐπαναλαμβάνω, εἶνε ἄφευκτος, βεβαία!

«Τὴν ἐπαύριον διδάσκεται τὸ ἔργον καὶ... ἀποτυγχάνει οἰκτρῶς!

«Τί συμβαίνει λοιπόν;...

«Ἄν ὁ συγγραφεὺς γινώσκῃ τί πράττει, ἂν γινώσκῃ ἐπακριβῶς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν μέθοδόν του, ἐξήγησέ μοι διατὶ μετὰ τὴν συγγραφὴν εἴκοσι καλῶν δραματικῶν ἔργων, συγγράφει καὶ ἐν χεῖριστον;

«Μὴ μοῦ ἀπαντήσῃς δὲ ὅτι ἡ ἀποτυχία οὐδὲν σημαίνει. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, θὰ σὲ ἐλεεινολογήσω, φίλε μου.

«Ἐννοεῖς ὅτι δὲν προτίθεμαι ν' ἀρνηθῶ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ιδιοφυΐας, τῆς ἐπιδεξιότητος, τῆς πείρας· εἶνε καὶ αὐτά, διὰ τὰ ὁμιλήσω τὴν γλῶσσαν τῶν φιλοσόφων, παράγοντες σημαντικοί. Ἀλλὰ μέχρι τίνος σημείου συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν; Τοῦτο, ἐπαναλαμβάνω, ἀγνοοῦσι πάντες καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐπίσης τὸ ἀγνοεῖ ὡς καὶ οἱ λοιποί.

«Ὁ ποιητὴς ὁ γράφων δραματικὸν ἔργον εἶνε ὃν μὴ ἔχον συνειδήσιν τῶν σκέψεών του, τὸ δ' ἔργον του εἶνε προῖον ὁρμεμφύτου μᾶλλον ἢ θελήσεως.

«Πιστευσέ με, φίλτατε Δρεῦφούς, ὅπως εἰς πᾶσαν περίστασιν, καὶ εἰς τὴν παρούσαν ὁ παυνοργότερος κάμνει ὅτι δύναται, καὶ ἂν εὐδοκιμήσῃ, λέγει ἔπειτα ὅτι τὸ ἔκαμεν ἐπιτήδης. Αὕτη εἶνε ἡ μόνη ἀλήθεια. Κατὰ βάθος ἴσως ὁ συγγραφεὺς γινώσκει τί ἤθελε νὰ πράξῃ, σπανίως δὲ γινώσκει τί ἔπραξεν· ἀλλὰ τὸν προσκαλῶ νὰ μοι εἴπῃ πῶς τὸ ἔπραξεν.

«Ἡ τοῦλάχιστον, ἂν εἶνε καλὸν τὸ ἔργον του, ἂς ἀρχίσῃ ἐκ νέου. Εἰς τοῦτο ἐγὼ ἐμμένω.

«Ἐν τῷ ἐπαγγέλματί μας ὑπάρχει τι τὸ μὴ ἐπαναρχίζον τοῦθ' ὅπερ καθιστᾷ αὐτὸ τέχνην, τί τὸ ιδιοφυές, ὅπερ ἐξευγενίζει τὴν τέχνην ταύτην, τί τὸ μοιραίως ἀδελόν, ὅπερ καθιστᾷ αὐτὴν ἐπίχαριν ἄμα καὶ ἐπιφοβόν. Ὁ θέλων νὰ ἀποσυνθέσῃ τὸ ἀριστοῦργημα, ν' ἀναλύσῃ τὸ ἰδανικόν, νὰ ἐξαγάγῃ τὸ μυστήριον κατὰ

μίμησιν τοῦ μικροῦ παιδίου τοῦ προσπαθοῦντος ν' ἀνακαλύψῃ τὸ ἐντὸς τοῦ ὁρολογίου κρυπτόμενον ζῶον, πράττει ὡς αὐτὸ ἔργον παιδαριῶδες καὶ μάταιον.

«ὦ, ἂν εἶχα καιρόν! . . ἀλλὰ δὲν ἔχω δυστυχῶς διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ σταματήσω. Τὸ λαλεῖν πολλὰ περὶ τέχνης δὲν εἶναι καλὸν σημεῖον δι' ἓνα καλλιτέχνην. Εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐλάλει πολλὰ περὶ ἔρωτος εἰς ἐρωτευμένον. Ἄν ἤμην γυνή, θὰ ἐδυσπίστουν πρὸς αὐτόν.

«Θέλεις τώρα νὰ ἐξαγάγωμεν ἐν φιλοσοφικὸν συμπέρασμα ἐκ τῆς φλυαρίας ταύτης; Τὸ συμπέρασμα εὐρηται ἀκέραιον ἐντὸς μύθου τινὸς τοῦ υἱοῦ μου, μικροῦ φιλοσόφου ἐν ἀγνοίᾳ του ἔχοντος τότε ἡλικίαν ἐπτά ἐτῶν. Ἐπειδὴ ἐμάνθανε πολλοὺς μύθους, τὸν κατέλαβεν ἡ φιλοδοξία νὰ συνθέσῃ καὶ αὐτὸς ἓνα, ὃν μοῦ ἔφερε καὶ μοῦ ἔδειξε μιᾷ τῶν ἡμερῶν. Ἐπεγράφετο ὁ μῦθος ὁ *Ὅρος καὶ τὸ Καναρίνιον*. Οἱ στίχοι εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον μακροὶ ἴσως, ἀλλ' εἰς ἀντάλλαγμα ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τοὺς δύο.

«Ἰδοῦ :

*«Μίαν ἡμέραν ἔβαλλε τὸ καναρίνι, καὶ εἰς
[ὄρος τὸ ἠρώτησε : Πῶς κάμνεις ἔτσι σὺ ;
«Καὶ τὸ πουλί ἀπήντησε : τὸ στόμα μου ἀ-
[ροίγω καὶ κάμνω τοί τοί τοί !*

«Λοιπὸν ὁ ὄνος εἶσαι σὺ — μὴ δυσαρεστηθῇς, παρακαλῶ — τὸ δὲ καναρίνιον εἶμαι ἐγώ. Ὅταν ψάλλω, ἀνοίγω τὸ στόμα καὶ κάμνω τοί, τοί, τοί !

«Τοῦτο καὶ μόνον δύναμαι νὰ σοὶ εἶπω.

«ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΠΑΛΛΙΕΡΟΝ»

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τοῦ πλούτου.

Εἶσαι πτωχός. Ὑπόφερε μετὰ θάρρους τὴν πτωχείαν σου· μὴ ἔστω αὕτη ἄχθος ἐπὶ σοῦ. Μὴ ἡ πενία σέ κωλύῃ νὰ πράξῃς τὸ καθήκον σου καὶ νὰ ἐκτελέσῃς τὸν προορισμὸν σου ἐν τῷ κύκλῳ, ἐν ᾧ σέ περιορίζει; Οὐχὶ βεβαίως, διότι ἕκαστος ἡμῶν ἐκλήθη νὰ πράξῃ ὅ,τι δύναται. Μὴ σέ κωλύῃ νὰ ἀπολαύσῃς τῆς γαλήνης τῆς ψυχῆς, ἐὰν ἔχῃς ἡσυχον τὴν συνείδησίν σου; Οὐτε. Τοῦτο εἶναι τὸ πᾶν. Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ πάσχῃς πράγματι ἕνεκεν αὐτῆς, καὶ δύνασαι νὰ πεισθῇς οἰκοθεν ὅτι πλούσιος εἶναι ὁ αὐτάρκης. Ἐάν, ἐν τοσοῦτῳ φιλοδοξῇς βίον μᾶλλον ἄνετον, ἔχε πάντοτε ὑπ' ὄψιν σου, ὅτι δὲν ὑπάρχει τιμιώτερον μέσον πρὸς ἐπίτευξιν τούτου

παρὰ τὴν ἀγαθὴν χρῆσιν τῶν φυσικῶν προσόντων σου, καὶ ὅτι οὐδὲν τὸ μὴ ὠφέλιμον τῇ πατρίδι εἶναι ὠφέλιμον εἰς ἡμᾶς. Ἐν ᾗ περιπτώσῃ πλουτήσης ποτὲ ἐκ τῆς ἐργασίας σου, δέχθητι τὸν πλοῦτον ὡς ἀμοιβὴν τῆς δραστηριότητός σου, διάθετε δὲ αὐτὸν ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἐζήσῃ καὶ δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ αὐτοῦ, εἶναι δὲ ὑπέρτερός του.

Οἱ ἀρχαῖοι συνεζήτουν ἐὰν ὁ πλοῦτος δύναται νὰ συνταῦτισθῇ μετὰ τῆς ἀρετῆς. Τὸ ζήτημα εἶναι ἄσκοπον· ἡ τιμιότης εἶναι ιδιότης συνταῦτιζομένη πρὸς πᾶσαν κατάστασιν κοινωνικῆς τάξεως ἢ περιουσίας, ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων μέχρι τῶν κατωτάτων· ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι οὔτε κακία τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ φεύγωμεν, οὔτε ἀρετὴ, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ζητῶμεν· μετέχει τῆς κακίας ἢ τῆς ἀρετῆς ἀναλόγως τῆς χρήσεως ἣν κάμνομεν.

Paul Bourde.

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Εἴκοσι χρόνους περπατεῖ ὁ Κωνσταντῆς 'ς τὰ ξένα κι' ἀπὸ τοὺς εἴκοσι κ' ἐμπρὸς ἐπιθυμία τὸν πῆρε νὰ ξαναρθῇ 'ς τὸν τόπο του νὰ 'δῇ τὰ γονικά του, νὰ 'δῇ τὴν ἀδελφούλα του τὴν μοσχαναθρεμμένην. Καβαλικεύει τ' ἄτι του, περνᾷ βουνὰ καὶ κάμπους περνάει δύο, περνάει τρεῖς, περνάει δέκα κάμπους, βλέπει τὰ σπήτια τοῦ χωριοῦ π' ἀσπρίζουνε 'ς τὰ πεῦκα, βλέπει καὶ τὸ ποτάμι του ποὺ λούζονταν παιδάκι, βλέπει καὶ κόρην ὡμορφὴ ποὺ πλένει 'ς τὸ ποτάμι· λάμπουν 'ς τὸν ἥλιο τῆς αὐγῆς τετράξανθα μαλλῶν, φεγγοβόλᾳ κ' ἡ ὄψις τῆς μέσ' 'ς τὰ νερά γυρμένη. — Νεραῖδ' ὀγγελοκάμωτη, τοῦ ἡλίου θυγατέρα, σαράντα 'μέραις τρέχουμε κ' ἐγὼ καὶ τ' ἄλλογ' μου κι' ἀπόστασα κι' ἀπόκαμα κ' ἡ δίψα μὲ πεθαίνει, κόρη μου, δόσε μου νὰ πιῶ κ' ἐγὼ καὶ τ' ἄλλογ' μου. Πίνει κι' ὁ νηὶς καὶ τ' ἄλλογο κι' ὁ νηὶς ἀναστενάζει καὶ τὴν θωρεῖ κατὰμματα καὶ πᾶ' νὰ φύγῃ ὁ νοῦς του. — Ἄν εἶσαι κόρη τοῦ χωριοῦ κι' ἂν εἶς ἀπ' τὸ χωριό μου ἔλα νὰ σμιῶμε τὰ δύο καὶ νὰ γενοῦμε ταῖρι· ὀρίξω ἀμπέλια 'ς τὸ χωριό κι' ἀθήριστα χωράφια, ἔχω καὶ βιὸς 'ς τὴν ξενιτειὰ καὶ γρόσια 'ς τὸ κεμερί. Κρυφὸ φιλὶ τῆς ἔδωκε 'ς τὰ κοραλλένια χεῖλῃ καὶ τ' ἄλλογο χλιμίντρησε καὶ τὰ πουλιά ὀσωπᾶσαν καὶ τὸ ποτάμι ἐστέρεψε κ' ἡ κόρη ἀναστενάζει. — Τὶ νᾶχουν τὰ χεῖλάκια σου ποὺ κρυφαναστενάζουν; — Διαβάτη μου, σὺν μ' ἐρωτᾷς θὰ σοῦ τὸ 'μολογήσω: ἔχω ἀδελφὸ 'ς τὴν ξενιτειὰ εἴκοσι χρόνοι πᾶνε καὶ τώρα τὸν θυμήθηκα καὶ κρυφαναστενάξω. — Γιὰ πές μου κόρη λιγερῇ, πῶς λέν τὸν ἀδελφὸ σου; — Τὸν ἀδελφὸ μου Κωνσταντῇ καὶ 'μέναν' Ἀρετοῦλα! Σφυκταγκαλιάζει ὁ νηὶς τὴ νηὰ καὶ τὴ φιλεῖ καὶ πάλι — Ἐσεῖς' ἡ ἀδελφούλα μου κ' ἐγὼ μ' ὁ ἀδελφός σου... Τῆς ἐρωμένης τὸ φιλὶ τοῦ καίει τὰ φυλλοκάρδια, τῆς ἀδελφούλας τὸ φιλὶ τὰ χεῖλῃ του δροσίξει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ.